

zopet za vse tri spole, in ena sama knjiga ima poleg teh še tudi obliko: tē (jat) za ženski in srednji spol, kar pak ne more omajati gori omenjene trditve, niti je primoralo Miklošiča, vzeti to obliko v slovnico.

V dozdanjem slovenskem slovstvu premaguje oblika: sve, ste, in najpred bi dosegli edinost, ako bi se je vsi poprijeli. Metelko bi z ozirom na zdanja pismena najbrž pristal na to obliko, ker se mu oblika: sva, sta ali pa svi, sti (glej slovnice str. 208) za ženski spol zdi nespretna.

Ako se nasproti ozremo na národ, kako v resnici govori — kar je gotovo tudi nekaj — smelo bi se morebiti reči, po tem, kar uči Metelko in Janežič, in kar je pisatelj teh vrstic nekod po Notranjskem na svoja ušesa slišal, smelo bi se reči, pravim, da se večina Slovencev nagiblje k oblikam: sva, sta, sva bili, sta bili.

Odločneje, to se vé da, mogla bi se postaviti ta trditev, ako bi se napravila o tem neka slovničarska enquete, ter bi se zbrala natančna poročila o pravem govorjenju po vsem slovenskem svetu, po Štajarskem, Primorskem, Koroškem in po raznih stranéh dežele Kranjske. Po tem bi se tudi za trdno zvedelo, če se in kod se res govori: svi, sti.

Toliko je razvidno iz tega, kar se je gori reklo, da staroslovenska slovnica nam nikakor ne svetuje pisati tako (— ter je nekam čudno, če se oblike na i poprijemljejo tisti izmed naših pisateljev, kateri v drugih slovniških oblikah staroslovenščini dajo prednost tudi brez ozira na današnjih Slovencev in drugih Slovanov govorjenje —), a da ozir na to, kaj je primerno in praktično, kaj razumno ali umevno, nam odsvetuje to obliko, mora sprevideti vsak, kdor le nekoliko pomisli o tej reči. Niso li prave zagonetke, kakor pravi Hrvat, če vzamemo primer: „Brat najde sestri pri klavirji ter jima reče: Ne nehati brenkati? Učiti se šivati in kuhati, če se misliti močiti!“

Jugoslavenko časništvo.

Izišla i razaslata je IV. svezka (svezka za april)

„Srbske Zore“,

ilustrovanog lista za zabavu i pouku,

sa ovom sadržinom: „Čiča Tima“. Pripovedka od Gjura Jakšića. — „Seoska namiguša“. Po Fredr. Spielhagen. — „Zemlja“. Pesma Gjura Jakšića. — „Slepčeva osveta“. Po nemačkom od B. M. — „Sa svih strana“. Pesma Jovana Simeonovića-Čokića. — „Još se uvek...“ — Pesma Mite Popovića. — „Dr. Mihail Polit-Desančić.“ (Sa likom). — „Pančevačka bitka 1848“ od Joce Stefanovića-Vilovskog. — „Nadpisi“ od Gjorgja Rajkovića. — „Na donjem Dunavu“. (Sa slikama „Ram“ i „Oršava“). — „Krokodil“. (Sa slikom). — „Sa bojnog polja“. (Sa slikama: „Vojvoda Trifko“ i „Zarobljena raja“). — „Zabranjena produkcija“. (Sa slikom). — Pregledne beleške. — Rebus. — Konjički skok. — Rešenje zadaća u III. svezci. — Prepiska.

Sa ovom IV. svezkom nastala je nova četvrt te pozivamo p. n. publiku, da se predplaćuju na „Srpsku Zoru“; a one predplatnike, koji su se samo za I. četvrt predplatili, molimo da što pre ponove predplatu za novu četvrt. — „Srpska Zora“ stoji na celu godinu 4 gld. 80 kr., na pol godinu 2 gold. 40 kr., a na tri meseca 1 gold. 20 kr. Predplata iz Austro-Ugarske šilje se najbolje sa poštanskom uputnicom pod ovom adresom: „Administration der „Srpska Zora“ III. Gärtnergasse Nr. 24 in Wien“. Sve do sada izašle svezke mogu se još dobiti. — Svezka za maj doneće osim drugih

lepih slika lik dr. Svetožara Miletića i nekoliko slika iz hercegovačko-bosanskog ustanka.

Mnogovrstne novice.

* *Gospodarstvo pri Turškem sultanu in njega stroški.* Potrata hišnega gospodarstva pri sultanu je obče znana. Časnik „Economiste Français“ nam to potrato po številkah kaže. Prvi nadzornik sultanovega hišnega gospodarstva dobiva letne plače 333.500 frankov (po naše je 1 frank blizo 40 kr.). Njemu podložni so komorniki, katerih število ni zmirom enako; sedaj jih je 5, ki skupaj vlečejo na leto 310.500 frankov plače. Čeravno so ti komorniki imenitne osebe v sultanovi palači, dela sultan vendar z njimi kakor s svojimi hlapci, kar pa vse radi strpijo zato, ker imajo velike postranske dohodke, kajti oni so tisti dvorniki, ki nova imenovanja sultanova imenovanim višim uradnikom razglašajo, zato pa od njih mastno plačo dobivajo; tako na priliko so dobili komorniki, ki so namestnemu kralju Egipčanskemu donesli od sultana mu dovoljene oblasti, zneske okoli 30.000 frankov. Sultanova pisarnica stane na leto 248.400 frankov stroškov; osebe, katerim je nadzorstvo sob sultanove palače izročeno, dobivajo 37.260 frankov. Sultanova blagajnica stane na leto 60.000 frankov, nihče pa ne kontrolira dohodkov in izdajkov te blagajnice. Posebno imenitna oseba okoli sultana pa je zvezdogled, ki na leto dobiva 13.800 frankov; ta zvezdogled je v veliki časti, ker njega hodijo prašat, kedar sultan zboli, ali v zvezdah vidi vesela ali žalostna znamenja o sultanovi bolezni. Čeravno je noša sultanova zelo priprosta, se vendar za obleko njegovo na leto zaračuna 129.720 frankov. Brivec sultanov dobiva na leto 5520 frankov. Posebno veliko stroškov pa znašajo hrana, kava, tobak in osvečava. Samo plače dobivajo kuhinjske osebe na leto 110.860 frankov; med njimi prvi je kuhinje predstojnik, ki vsako jed pokusiti mora, predno sultan jesti začne, in ki ima za sultana res veliko skrbi, da mu navleče sladčic, drazega ukuhanega sadja itd., kar sultan posebno rad je. Za kavo so stroški na leto zaračunani z 91.080 franki; od tega zneska pripada kuharjem kave 22.080 frankov za plačo, 69.000 pa za nakup kave. Tobak stane 96.600 frankov, osvečava pa 113.626 frankov na leto; vsako noč se v sultanovi palači razdeli 3000 sveč. — Kje pa so zdaj še drugi silni stroški sultanovi za babe, konje itd.! Pri tem pa strada armada sultanova in po več mesecev ne dobiva nobene plače. Tako je gospodarstvo Turško, za katero se grof Andrassy toliko poteza, da se ohrani v vsi njegovi potratih.

* *Kako dolgo more konj živeti brez hrane (futra) in pa vode, so skušali izvedeti nedavno v Parizu in izvedeli so sledeče: Konj, če tudi ne dobí dobre hrane, more živeti 25 dni, ako ima dovolj vode; al samo 5 dni more živeti brez vode, če tudi dobí čvrsto hrano. Če se konju skozi 10 dni ne daje dovolj vode, crkne 11. dan. Konj, ki ni dobil 3 dni vode, je je popil v 3 minutah 60 litrov. *) Konj, ki 12 dni ni dobil čvrste hrane, je mogel še vleči težo 279 kilogramov. **)*

* *Srečna Angleška država! Iz „Army Register“ za leto 1876 je razvidno, da v tej veliki kraljevini imajo le 28.346 vojakov. Med temi je 20% Nemcev. In vendar ima Angleška država 3 milijone in 701.977 za vojaštvo sposobnih oseb. Kolikor manj pa ima Angle-*

*) 1 liter sta po stari meri 2 masljica $\frac{53}{100}$.

**) 1 kilogram je po stari vagi 1 funt in nekaj čez 25 lotov.

ška armade in stroškov za armado, toliko bolje stojé Angleška vseučilišča. Časnik „Times“ v enem poslednjih svojih listov našteva posestva in dohodke vseučilišča v Oxfordu in Cambridgu. Vseučilišče Oxfordsko poseduje 126.879 akrov zemlje, dohodkov pa ima 219.111 funtov šterlingov (funt šterl. je po naše okoli 10 gold.), — vseučilišče Cambridso ima pa 108.704 akrov zemlje in dohodka 192.453 funt. šterl.

Politične stvari.

Grof Andrassy med „Scyllo in Charybdo“.

Dolgo je vozaril Andrassy in da-si je večkrat kje obtičal, se je s pomočjo svojih prijateljev in po sreči, katera mnogokrat nespretnemu na roko gre, vendar spravil zopet na kolikor toliko trdno pot. Srečno je tudi prestal nevihto pogojevanja z Ogrri in še pri tem ni zgubil svojih prvih krmarjev Auersperga in Tisze.

Al za nespretnega brodnika je povsod dosti nevarnosti. Ko se je nevihta vlegla in so se megle razkadile, je Andrassy zopet ponosno pogledal krog sebe, misleč, da je zdaj všel vsaki nevarnosti; toda prvo, kar zagleda, ste dve grozni skali, med kateri je bil ladijo zapeljal, pravi „Scylla in Charybdis“. Že je v sredi med njima, nazaj več ne more, ker veter, kateremu je ladijo prepustil, je že premočan, katastrofi se ne dá več uiti: Turško vprašanje se strašno vzdiga pred njim in memo njega ne more.

Že v začetku ustaje na Turškem je namreč Angležka sprožila misel, da se imajo uporne dežele posesti. Za izpeljevalca tega sklepa je bila odločena Avstrija, in različnim časnikom je bila ta naloga tako všeč, da so govorice o nji z Dunaja po vseh krajih razširjale tako dolgo, da je skoro verjetna postala in je zdaj morebiti med Avstrijo, Rusijo in Prusijo dognana reč, ki se ima v kratkem izvršiti. Da bi se bila zgodila brž, ko je na Turškem prva puška počila, ko je prvi kristjan tičal na kolu, ko so ustajniki navdušeni klicali našemu cesarju: „živio naš kralj“ — dobro! Takrat je bil čas, takrat bila bi Avstrija dognala obsedbo brez nevarnosti za-se, brez ugovorov drugih. Zdaj pa je ugodni čas zamujen, ker dogodbje niso čakale na Andrassyja, ampak ga prehitile; med tem so bile sklenjene vse druge pogodbe in zdaj bi bilo to, kar je bilo prej ugodno, jako nevarno, če ne za Avstrijo, vsaj za Andrassyja.

Le premislimo! Če Avstrija zdaj zasede Bosno in Hercegovino, more storiti to le ali v brambo Turkov, ali pa v brambo kristjanov, — tretjega namena ne more imeti. To ravno pa je „Scylla in Charybdis“; ako se prve ogne, trešči ob drugo. Če namreč Avstrija zasede Bosno in Hercegovino Turkom na ljubo in njim v brambo, kaj poreče Rusija, kaj porekó Slovani Avstrijski, namreč Čehi, Poljaki in Jugoslovani vsi, kaj unanji Slovani? Srbija in Črnogora bile bi davno že planile nad Turka, ker ste se z velikimi stroški za boj pripravile; da tega še zdaj niste storile, temu je gotovo kriva edino Rusija, ki ju je brzdala z obljubami kacega dobička. Ako bi zdaj prišla Avstrija in jima vzela pred nosom, kar jima je obljubljeno, kaj boste očitale varuhinji Rusiji? in ali bo Rusija tako očitanje mirno poslušala? Gotovo ne, ker ima s slovansko-turškimi deželami že davno posebne namene.

Ako bi pa Avstrija zasedla Bosno in Hercegovino v brambo slovanskih kristjanov, v kako nevarnost se podá Andrassy in cela sedanja sistema! Kak hrup bodo zagnali turkoljubni Prusaki in Magjari! Odkljenkalo bi Andrassyu mahoma!

Andrassy gre zdaj v Berolin, da ondi z Bismar-

kom in Gorčakovom prevdarja in modruje, kako ladijo, v kateri sedi on in cela diplomacija, rešiti skalovja „Scylle in Charybde“! Zamujeno se mnogokrat ne dá več popraviti.

Naši dopisi.

recte: Ljubljane

Iz Dunaja 3. maja. —m— Radovedno je vsak Slovenec prebiral poročila letošnjih obravnav deželnega zbora v Ljubljani, ki je in ostane središče narodnega gibanja, in pričakoval zvedeti med drugim tudi to, kako stoji s slovensko-nemškim delom Wolfovega slovarja, kar smo izvedeli iz odborovih obravnav prejšnja leta. Al žalibog, da doslej ni duha ne sluha še bilo o tej knjigi, nam jako potrebni, že pred mnogimi leti toliko dodelani, da je le še konečnega vredstva potrebovalo, in za katero je véliki mecén slovenskega slovstva, nepozabljivi knezoškof Wolf, volil toliko svoto, da — kar je pri izdavanju družih knjig glavna skrb — pri tej knjigi ne dela nikomur nobene skrbi. A vendar ta strašanska zavleka! Ne moremo misliti družega nego to, da se to navlašč godi. Namesti da bi se bilo posredovanje izvršitve slovensko-nemškega dela izročilo tistemu možu, kateremu je knezoškof Wolf sam izročil posredovanje izdelovanja nemško-slovenskega dela, ki je bil v kratkem času in dobro dodelan, je prišla stvar v tako nesrečne roke, da smo danes tam, kjer smo bili leta 1860, ko smo dobili 1. del slovnika, in da utegne sodni dan preje priti nego 2. del njegov! So li oporoške šale, da se ž njimi ravna, kakor se komu poljubi? Če se v rokah duhovništva tako spolnujejo poslednje volje, kakošen izgled je to drugim za izvršitev oporok! Kaj dela deželni odbor, ki je po dr. Tomaževem predlogu l. 1861 dobil nalog, čuvati nad izvršitvijo Wolfove oporoške, da ne poganja dela naprej? Kaj dela c. kr. deželna sodnija, kot viša varstvena oblastnija, da dopušča toliko nečimurnost o knjigi, ki jo je preblagi knezoškof Wolf hitro hotel v roke dati Slovencem z besedami §. 26. svoje oporoške leta 1858, rekoč: „Ich habe die eines deutsch-slovenischen und slovenisch-deutschen Wörterbuches schnellst harrenden Landsleute dadurch erfreuen zu müssen geglaubt, dass ich die Kosten auf mich genommen“ etc. „und damit ja keine Verzögerung im Drucke dieser Werke“ itd. — O 2 letih je bil dodelan slovník nemško-slovenski del v 2 debelih zvezkih, — preteklo je zdaj 15 let in prečastno škofijstvo še ni storilo svoje dolžnosti!

Iz Trsta. — Vodstvo c. kr. telegrafnega urada naznanja, da se je nova brzojavna postaja 4. dne t. m. odprla v Rakeku na Kranjskem.

Iz Ljubljane. (V seji odbora družbe kmetijske 7. dne t. m.), v kateri je c. kr. dvorni svetnik vitez Roth zastopal deželno vlado, c. kr. dvorni svetnik in deželni glavar vitez Kaltenegger pa deželni odbor, se je pred vsem obravnaval dopis sl. ministerstva kmetijskega, kateri določuje državno podporo za letošnje leto, namreč 5700 gold. skupaj za povzdigo govedoreje, za napravo vodnjakov in pa povzdigo mlekarstva. Odbor je po daljem razgovoru odločil, koliko navedene subvencije naj se obrne za nakup goveje živine, koliko pa za vodnjake in mlekarstvo. Ko bode sl. ministerstvo rešilo odborove predloge, se bodo razpisali oklici. — Za napravo in vzdržanje šolskih vrtov se bode razdelilo 600 gld., za nakup Ruskega lanu 650 gld. in za nakup ovác 200 gold. — Po poročilu predstojnika podružnice Metliške gosp. Homača, da je vodnjak v Bistrici v Črnomaljskem okraji pravilno dodelan, je odbor dovolil, da se dotični občini izplača druga po-